

Útvar: Oddělení správních procesů v ochraně rostlin Č. j.: UKZUZ 079289/2022
Vyřizuje: Ing. Hana Chrápková.
E-mail: hana.chrapkova@ukzuz.cz
Telefon: +420 606 043 480
Adresa: tř. Těřeškovové 2206/38, 734 01 Karviná Datum: 09.05.2022

Důvodová zpráva k Nařízení Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti šíření škodlivého organismu Grapevine flavescence dorée phytoplasma

Původce fytoplazmového zlatého žloutnutí révy Grapevine flavescence dorée phytoplasma (dále jen „GFDP“) se podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072, ve znění pozdějších předpisů, přílohy II řadí mezi karanténní škodlivé organismy pro EU, jejichž výskyt je na území EU znám. Cílem MRO je eradikace GFDP z důvodu jejího prvního potvrzeného výskytu na území ČR, a proto se nařizuje likvidace napadených rostlin, a také omezování přenašeče GFDP. Při výskytu GFDP ve vinicích dochází rychle k významným hospodářským škodám. Výnosy se snižují, stejně jako vitalita rostlin i kvalita vína, neboť hrozny napadených rostlin mají vysoký obsah kyselin a nízký obsah cukru. V případě, že se neprovádí ošetřování proti přenašečům, se počet napadených rostlin může zvýšit každoročně desetkrát a může v závislosti na dalších faktorech brzy dosáhnout 80–100 %.

Hlavními hostiteli GFDP jsou réva vinná (*Vitis vinifera*) a další rostliny rodu réva (*Vitis* spp.), dalšími hostiteli jsou plamének plotní (*Clematis vitalba*), líska obecná (*Coryllus avellana*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*) a rostliny rodu vrba (*Salix* spp.). GFDP se šíří na delší vzdálenost prostřednictvím rostlin révy určených k pěstování, na kratší vzdálenosti hmyzem. Nejvýznamnějším přenašečem v ČR je křísek révový (*Scaphoideus titanus*), invazní organismus, který byl do Evropy zavlečen ze Severní Ameriky, kde je polyfágem. V Evropě se živí především na révě, na které probíhá celý jeho životní cyklus.

Křísek révový je od roku 2005 monitorován na území ČR, jeho výskyt byl poprvé potvrzen na území jižní Moravy v roce 2016. V současné době se tento křísek ve vinařské oblasti Morava vyskytuje pravidelně v okresech Znojmo, Břeclav, Brno-venkov, Vyškov, Hodonín, Uherské Hradiště a Zlín. Doposud nebyl výskyt kříška révového zjištěn, přes prováděný úřední průzkum ÚKZÚZ, ve vinařské oblasti Čechy. Monitoring výskytu GFDP je na území ČR prováděn také již od roku 2005. V roce 2021 byl první výskyt prokázán na třech lokalitách na území jižní Moravy. V jednom případě byl škodlivý organismus GFDP potvrzen přímo v rostlině révy (k. ú. Oleksovičky na Znojemsku) a ve dvou případech v rostlinách plaménku plotního (k. ú. Perná a k. ú. Bulhary na Břeclavsku). S ohledem na vysoké riziko bezprostředního šíření GFDP z místa jejího prokázaného výskytu a na možnou existenci případných dalších ohnisek výskytu GFDP v okolí místa jejího prokázaného výskytu, se vymezuje „zamořená zóna“ do vzdálenosti 50 m od hranice pozemku s výskytem rostliny pozitivně testované na GFDP. V zamořené zóně ÚKZÚZ nařídil MRO jednotlivým

vlastníkům/uživatelům pozemků prostřednictvím individuálních rozhodnutí, a to jednorázové zničení rostlin úředně laboratorně testovaných s pozitivním výsledkem na GFDP a dále jednorázové insekticidní aplikace proti křísku révovému v roce 2022 a v letech následujících pak opakovaná ošetření rostlin révy proti tomuto přenašeči GFDP.

K zamezení šíření GFDP se dále stanovuje „nárazníková zóna“ ve vzdálenosti 1500 m od vnější hranice zamořené zóny. Vzdálenosti 50 m a 1500 m byly zvoleny na základě vědecky podložených studií o šíření GFDP a jejího přenašeče. Smyslem MRO je jednak eradikace GFDP v místech zjištěného výskytu tohoto patogenu, jednak zabránění jeho dalšího šíření.

ÚKZÚZ kromě tří nařízení o MRO pro nárazníkové zóny (nárazníková zóna Bulhary, nárazníková zóna Perná a nárazníková zóna Oleksovičky), vydává i Nařízení ÚKZÚZ č. j. UKZUZ 079301/2022 ze dne 09.05.2022, kterým se vymezuje území, které není prosté GFDP. Vymezení území, které není prosté GFDP, je důležité především pro pěstitele rozmnožovacího materiálu révy, kteří musejí před přemístěním rozmnožovacího materiálu révy v rámci Unie splnit požadavky, stanovené ustanovením bodu 19. přílohy VIII prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072, kterým se stanoví jednotné podmínky pro provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2031, pokud jde o ochranná opatření proti škodlivým organismům rostlin.

Odůvodnění přijatých opatření v nárazníkové zóně

Jednorázové ošetření rostlin révy v nárazníkové zóně insekticidním přípravkem na ochranu rostlin se nařizuje z důvodu omezení přenosu GFDP křískem révovým. K ošetření rostlin révy proti křísku révovému v nárazníkové zóně lze použít pouze takové přípravky na ochranu rostlin, které budou v době aplikace povolené pro použití ve vinicích proti křísku révovému, kříšům, případně proti savým škůdcům nebo savému hmyzu, a to v dávce, která je v souladu s jejich návodem k použití (termín aplikace, dávka) a v souladu s podmínkami stanovenými v povolení tohoto přípravku, resp. na jeho etiketě. Potřebné informace lze ověřit přes [Registr přípravků na ochranu rostlin](#).

Účinnost insekticidů při regulaci křísků je výrazně vyšší při ošetření proti larvám (nymfám) než proti dospělcům. Dle dostupných vědeckých publikací mohou nymfy kříska révového přenášet GFDP až od 3. vývojového stadia. Z toho důvodu je důležité začít s ošetřením proti křísku révovému až v době, kdy jsou ve vinici nalezeny nymfy ve 3. vývojovém stadiu, vždy před výskytem dospělců. Vhodný termín aplikace (květen až srpen) bude upřesněn na úřední desce a webových stránkách ÚKZÚZ, dle signalizace, která vychází z aktuálního vývoje daného škůdce v konkrétní sezóně (dle průběhu počasí) v dané oblasti. Vzhledem k opakovaným výskytům kříska révového v příhraničním pásmu na jihu Moravy a vzhledem k prvním výskytům GFDP v roce 2021 v rostlinách, je nařízena opakovaná insekticidní aplikace přípravku na ochranu rostlin révy i v dalších následujících letech (až do zrušení Nařízení o MRO), aby se zabránilo přenosu a následnému dalšímu šíření GFDP na území ČR. Tato povinnost se vztahuje na všechny osoby, které pěstují révu nebo se na jejich pozemcích nachází divoce rostoucí rostliny révy, neplatí však v intravilánech obcí v nárazníkové zóně. Z důvodu vyšší míry rizika šíření GFDP rozmnožovacím materiálem révy se pěstitelům rozmnožovacího materiálu révy nařizují opakované aplikace přípravkem (celkem 3 dávky). Ze stejného důvodu se tato povinnost vztahuje rovněž na místa produkce rozmnožovacího materiálu révy, která se nacházejí na pozemcích v intravilánu obcí v nárazníkové zóně.

Pro přemístování rozmnožovacího materiálu révy platí v nárazníkové zóně současně podmínky stanovené ustanovením bodu 19. přílohy VIII prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072,

kterým se stanoví jednotné podmínky pro provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2031, pokud jde o ochranná opatření proti škodlivým organismům rostlin.

Povinnost insekticidního ošetření proti křísku révovému v nárazníkové zóně platí i na území zvláště chráněných území, v tomto případě CHKO Pálava, avšak v souladu se všemi ustanoveními zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “zákon o ochraně přírody”). Podle § 26 odst. 3 písm. a) zákona o ochraně přírody je na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti zakázáno hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu. Před provedením aplikace přípravku v I. nebo II. zóně CHKO, je nutné získat „územní“ výjimku dle § 43 zákona o ochraně přírody. Také je třeba s ohledem na vyšší riziko možného dotčení zvláště chráněných druhů rostlin nebo živočichů brát v potaz ustanovení § 50 odst. 2 zákona o ochraně přírody a postupovat dle § 56 zákona o ochraně přírody. V případě, že dojde ke škodlivému zásahu do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů nebo jejich usmrcení, hrozí ze strany orgánu ochrany přírody a krajiny sankce.

V zamořené zóně i v nárazníkové zóně bude v roce 2022 a 2023 ze strany ÚKZÚZ proveden podrobný vymežovací průzkum s cílem odhalit případná další ohniska výskytu GFDP.

Pokud v letech 2022 a 2023 nebude v zamořené zóně nebo v nárazníkové zóně zjištěn výskyt GFDP, nařízená MRO se zruší. Pokud bude v letech 2022 a 2023 v zamořené nebo nárazníkové zóně laboratorně potvrzen výskyt GFDP (na jiném pozemku, než je pozemek s výskytem GFDP laboratorně potvrzeným v roce 2021), hranice zamořené zóny i nárazníkové zóny se patřičným způsobem přezkoumají a změní, tedy stávající nařízení o MRO bude zrušeno a budou nařízena nová opatření v odlišné nárazníkové zóně, odpovídající nově potvrzeným výskytům GFDP.

Pěstitelům révy se poskytne podle § 76 odst. 7 zákona na jejich písemnou žádost náhrada nákladů a ztrát, které jim vznikly v důsledku provedení MRO nařízených podle § 76 odst. 1 písm. b) zákona. O náhradu je třeba požádat do 1 roku od vzniku nákladů a ztrát, za které má být náhrada poskytnuta. Náhrada se poskytne z prostředků státního rozpočtu na základě rozhodnutí ÚKZÚZ.

Ing. Daniel Jurečka
ředitel ÚKZÚZ